पञ्चिका 1 N. of each book of the Aitareya Brāhmaṇa. **-2** A game played with five dice.

पञ्चालम् Scripture; L. D. B.; प्रवृत्तं च निवृत्तं च शास्त्रं पञ्चालसंज्ञितम् Bhāg. 4. 29. 13.

पञ्चालाः *m.* (pl.) 1 N. of a country and its people. **-लः** A king of the Pañchālas.

पञ्चालिका A doll, puppet.; cf. पाञ्चालिका.

पञ्चाली 1 A doll, puppet. -2 A kind of song. -3 Chequered board for playing at draughts, chess-board &c.; (also पञ्चारी in this sense only).

पञ्चावटः The sacrificial cord worn across the shoulder.

पञ्चिका See पञ्जिका. A journal, record; प्रायः पवित्रा लोकानामियं चारित्रपञ्चिका Mv. 4. 59.

पञ्चीकरणम् A philosophical term meaning the action by which anything is constituted of the five elements; (1/2 of one and 1/8 of other four elements) द्विधा द्विधा चैकैकं चतुर्धा पञ्चमं पुनः। स्वस्वेतरद्वितीयांशैर्योजनात् पञ्च पञ्च ते॥ Vedāntasāra 39. 42.

पञ्जरम् A cage, an aviary; पञ्जरशुकः, भुजपञ्जरः &c. **-रः, -रम्** 1 Ribs. -2 A skeleton. **-रः** 1 The body. -2 The Kaliyuga. -3 A purificatory ceremony performed on cows. **-Comp. -आखेटः** a sort of basket or trap for catching fish. **-शुकः** a parrot in a cage, caged parrot; क्रीडावेश्मनि चैष पञ्जरशुकः क्लान्तो जलं याचते V. 2. 23.

पञ्जरकः, -कम् A cage.

पञ्जिः, -ञ्जी *f.* 1 The ball of cotton from which thread is spun. -2 A record, journal, register. -3 A calendar, an almanac. **-Comp. -कारः, -कारकः** 1 a writer, scribe. -2 an almanac-maker.

पञ्जिका 1 A perpetual or running commentary which explains and analyses every word; टीका निरन्तरव्याख्या पञ्जिका पदभञ्जिका. -2 A journal, a book in which accounts of receipts and expenditure are entered. -3 The record or register of human actions kept by Yama. (For other senses see पञ्जि above). **-Comp. -कारकः** 1 a scribe. -2 a man of the Kāyastha tribe. -3 an almanac-maker.

पट् I. 1 P. (पटति) To go or move. -*Caus.* or 10 U. (पाटयति-ते) 1 To split, cleave, tear up, tear asunder, tear open, divide; कंचिन्मध्यात् पाटयामास दन्ती Śi. 18. 51; दरवर्णं पाटयेल्लेखम् Y. 2. 94; Mk. 9. -2 To break, break open; अन्यासु भित्तिषु मया निशि पाटितासु Mk. 3. 14. -3 To pierce, prick, penetrate; दर्भपाटिततलेन पाणिना R. 11. 31. -4 To remove, eradicate. -5 To pluck out. -6 To shine. -7 To speak. -II. 10 U. (पटयति-ते) 1 To string or weave; कुविन्दस्त्वं तावत् पटयसि गुणग्राममभितः K. P. 7. -2 To clothe, envelop. -3 To surround, encircle.

पटः, -टम् [पट् वेष्टने करणे घञर्थे कः] 1 A garment, raiment, cloth, a piece of cloth; अयं पटः सूत्रदरिद्रतां गतो ह्ययं पटश्छिद्रशतैरलंकृतः &c. Mk. 2. 9; मेघाः स्रवन्ति बलदेवपटप्रकाशाः 5. 45. -2 Fine cloth. -3 A veil, screen. -4 A tablet, plate or piece of cloth for writing or painting upon. **-टः** Anything well made or polished. **-टम्** A thatch, roof. **-Comp. -अञ्चलः** the hem of a garment. **-उटजम्** 1 a tent. -2 a mushroom; L. D. B. **-उत्तरीयम्** an upper garment. **-कर्मन्** *n.* weaving, business of the loom. **-कारः** 1 a weaver. -2 a painter. **-कुटी** *f.*, **-छिदा** a shred of cloth; पटच्छिदाकालिकपुष्पजाः स्रजः N. 15. 14; **-मण्डपः, -वापः, वेश्मन्** *n.* a tent; प्रभोर्निवासाः पटवेश्मभिर्बभुः Śi. 12. 63. Hch. Uttarabhāga; उल्लोचैः काण्डपटकैः अनेकैः पट मण्डपैः Śiva B. 22. 61; नवैरुत्तम्भितस्तंभैर्मण्डितं पटमण्डपैः Śiva B. 17. 68. **-गत** *a.* painted. **-भासः** the interstices in a lattice-window; पटभाससूक्ष्मच्छिद्रालक्षिता Dk. 2. **-वासः** 1 a tent. -2 a petticoat. -3 perfumed powder; Ratn. 1; परागैः पुष्पाणां प्रकटपटवासव्यतिकरः Nāg. 3. 7. -4 a cover (पिधान); निजरजः पटवासमिवाकिरत् Śi. 6. 37. **-वाद्यम्** a kind of cymbal. **-वासकः** perfumed powder.

पटकः 1 A camp, an encampment. -2 Cotton-cloth. -3 The half of a village.

पटमय *a.* Made of cloth. **-यः** A tent.

पटच्चरः A thief; cf. पाटच्चर; तथैवापरमत्स्यांश्च व्यजयत् स पटच्चरान् Mb. 2. 31. 4. **-रम्** Old or ragged clothes.

पटत्कः A thief.

पटपटा *ind.* An imitative sound.

पटलम् [पट् वेष्टने कलच्] 1 A roof, thatch; विनमितपटलान्तं दृश्यते जीर्णकुड्यम् Mu. 3. 15. -2 A cover, covering, veil, coating (in general); शिरसि मसीपटलं दधाति दीपः Bv. 1. 74. -3 A film or coating over the eyes. -4 A heap, multitude, mass, quantity; रथाङ्गपाणेः पटलेन रोचिषाम् Śi. 1. 21; जलदपटलानि Pt 1. 361; क्षौद्रपटलैः R. 4. 63; मुक्तापटलम् 13. 17; तारकपटल Gīt. 7. -5 A basket. -6 Retinue, train. -7 A mark on the forehead or any other part of the body. **-लः, -ली** 1 A tree. -2 A stalk. -3 A collection; आयुर्वायुविघट्टिताभ्रपटलीलीनाम्बुवद् भङ्गुरम् Bh. **-लः, -लम्** A section or chapter of a book. **-Comp. -प्रान्तः** the edge of a roof.

पटलकः, -कम् 1 A cover, screen, veil. -2 A little box or basket.

पटलिका A heap, mass, multitude.

पटहः 1 A kettle-drum, a war-drum, drum, tabor; कुर्वन् संध्याबलिपटहतां शूलिनः श्लाघनीयाम् Me. 36; पटुपटहध्वनिभिर्विनीतनिद्रः R. 9. 71. -2 Beginning, undertaking. -3 Injuring, killing. **-Comp. -घोषकः** a crier (who beats a drum and then makes the proclamation). **-भ्रमणम्** going about with a drum to call people together. **-वेला** the hour at which a drum is beaten every day.